

Dialogia edistävät, restoratiiviset ja konfliktin ratkaisuun tähtäävät menetelmät

Turvallisesti yhdessä
Kansallinen rikoksantorjuntaohjelma
30/2016, Oikeusministeriö

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Kansalaisten osallistuminen ja vaikuttamiskeinot rikosten ehkäisyssä ja koetun turvallisuuden edistämässä

Toimenpide

- Lisätään tietoa dialogia edistävistä, restoratiivisista ja ongelman ratkaisuun tähtäävistä menetelmistä.
- Rikosten ja riitojen sovittelua voidaan hyödyntää kun on tapahtunut rikos tai muu kriisitilanne ja ihmisillä on herännyt tarve puhua tai käsitellä erityisiä pelkoja.

*Dialogiset suhteet eivät ole mitään
kohteisiin suunnattuja
muutosmenetelmiä, ne ovat toisiaan
ja valintojaan tunnustelevien
ihmisten kohtaamisia tässä ja nyt!*

– Arnkil & Seikkula, 2014

Dialogisia menetelmiä

- Arnkil & Seikkula 2014

- Huolen puheeksiotto / Huolen vyöhykkeet
 - Työntekijä vetäjänä
- Ennakointidialogit
 - Alueneuvonpito
 - Teemaneeuvonpito
 - Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri
 - Ulkopuolinen vetäjä

- Läheisneuvonpito
 - Sosiaalityön hankaliin tai kriisiytyneisiin tilanteisiin, joissa on tarpeen arvioida lapsen tai nuoren huollon tai suojelun tarvetta. Neuvonpito, jossa perheelle ja heidän läheisilleen tarjotaan mahdollisuus asioiden yhdessä selvittelyyn, vastuunottamiseen ja päätöksentekoon.
 - Ulkopuolinen vetäjä
- Avoimet dialogit
 - Psykiatriin kriisitilanteisiin yhdessä potilaan, hänen verkostonsa ja hoitohenkilökunnan kanssa laaditaan hoitosuunnitelma potilaan ehdoilla. Sopii muihinkin kriisitilanteisiin.
 - Työntekijät toimivat vetäjinä
- Arviointidialogit
 - Ovat refleктоivia yhteisistuntoja, joissa verkoston keskeiset toimijat voivat tuoda esille omia näkökantojaan arvioitavasta asiasta ja samalla tuottaa arviointitietoa sekä verkoston tilanteesta että kehittämisen kohteesta.
 - Käytetyt esim. työttömien yhteispalvelukokeilun arvioinnissa
 - Ulkopuolinen vetäjä

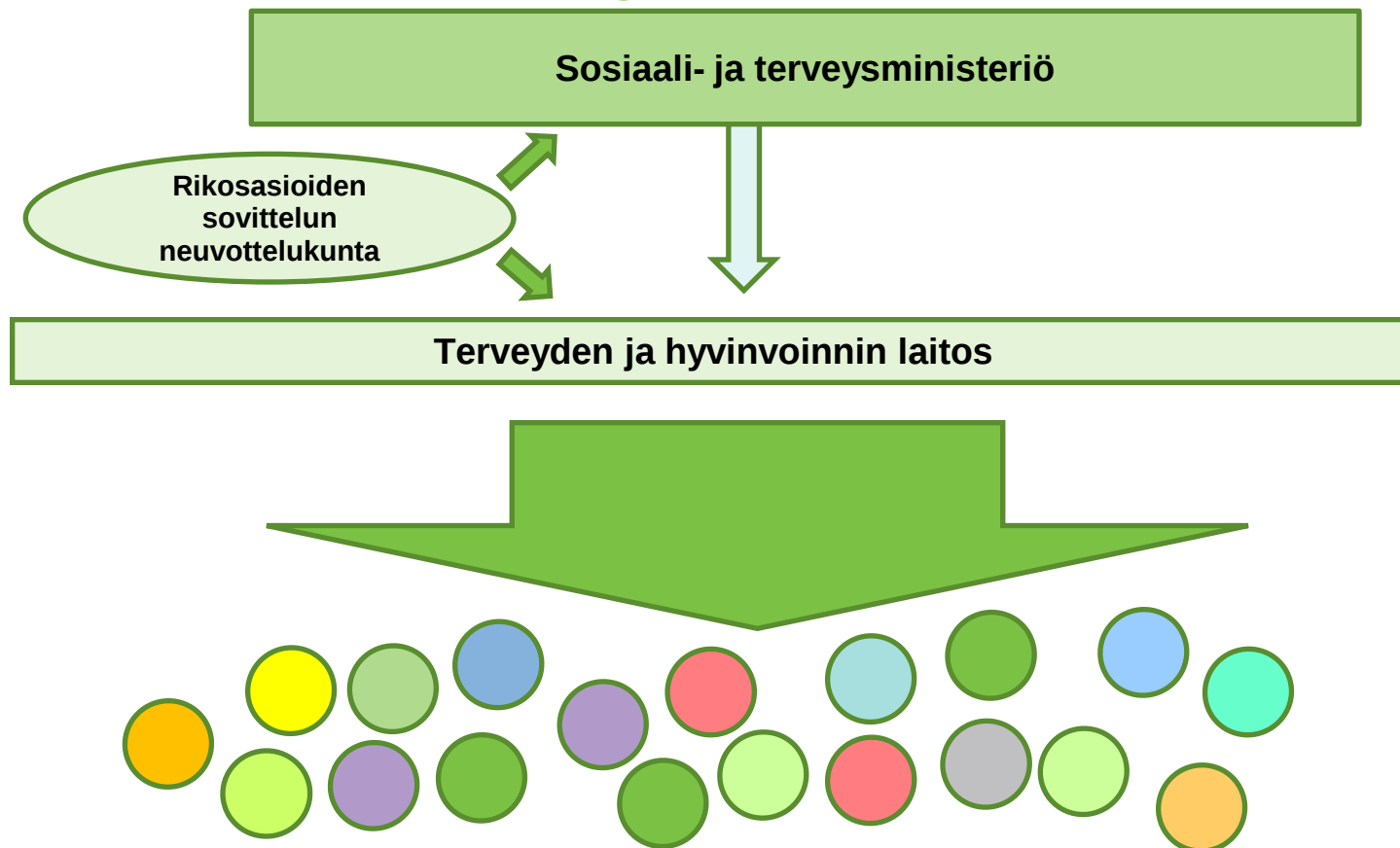
Lakisääteinen palvelu

Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005)
Dialogia edistävänä, restoratiivisena ja konfliktin ratkaisuun tähtäävänä
menetelmänä

- Rikoksesta epäilty ja rikoksen uhri tai riidan osapuolet saavat mahdollisuuden käsitellä tapahtunutta sovittelijoiden läsnä ollessa.
- Rikosoikeusprosessille vaihtoehtoinen tai sitä täydentävä menettely.
- Puolueeton, luottamuksellinen ja maksuton palvelu – sovitteluhenkilöstö on vaitiolovelvollinen.
- Palvelua saa sovittelutoimistoista kaikkialla Suomessa.
- Sovittelijoina toimivat tehtävään koulutetut ja valitut vapaaehtoiset henkilöt ammattihenkilöstön ohjauksessa ja tuella.
- Sovittelussa ei käsitellä syyllisyyskysymyksiä.

Sovittelupalveluiden hallinnollinen organisaatio

Sovittelun palveluntuottajat (18 kpl). Kaikkien sovittelutoimistojen yhteystiedot THL:n verkkopalvelusta www.thl.fi/sovittelu.

Mitä hyötyä sovittelusta?

- Toimii osapuolille väylänä kertoa ja keskustella rikokseen tai riitaan liittyvistä kokemuksistaan, tunteistaan ja korvausvaatimuksistaan.
- Rakentaa ihmisten välistä vuorovaikutusta.
- Antaa osapuolille mahdollisuuden tulla kuulluksi – edistää tapahtumista toipumista.
- Antaa epäillylle mahdollisuuden ottaa vastuu teoistaan.
- Antaa vahingonkärsijälle mahdollisuuden saada hyvitys tai korvaus vahingosta.
- Antaa uhrille mahdollisuuden saada takaisin menetettyä turvallisuuden tunnetta.
- Lieventää ja korjaa rikoksen tai riidan aiheuttamia haittoja.
- Osapuolet saavat tietoa tuki- ja jatkopalveluista.

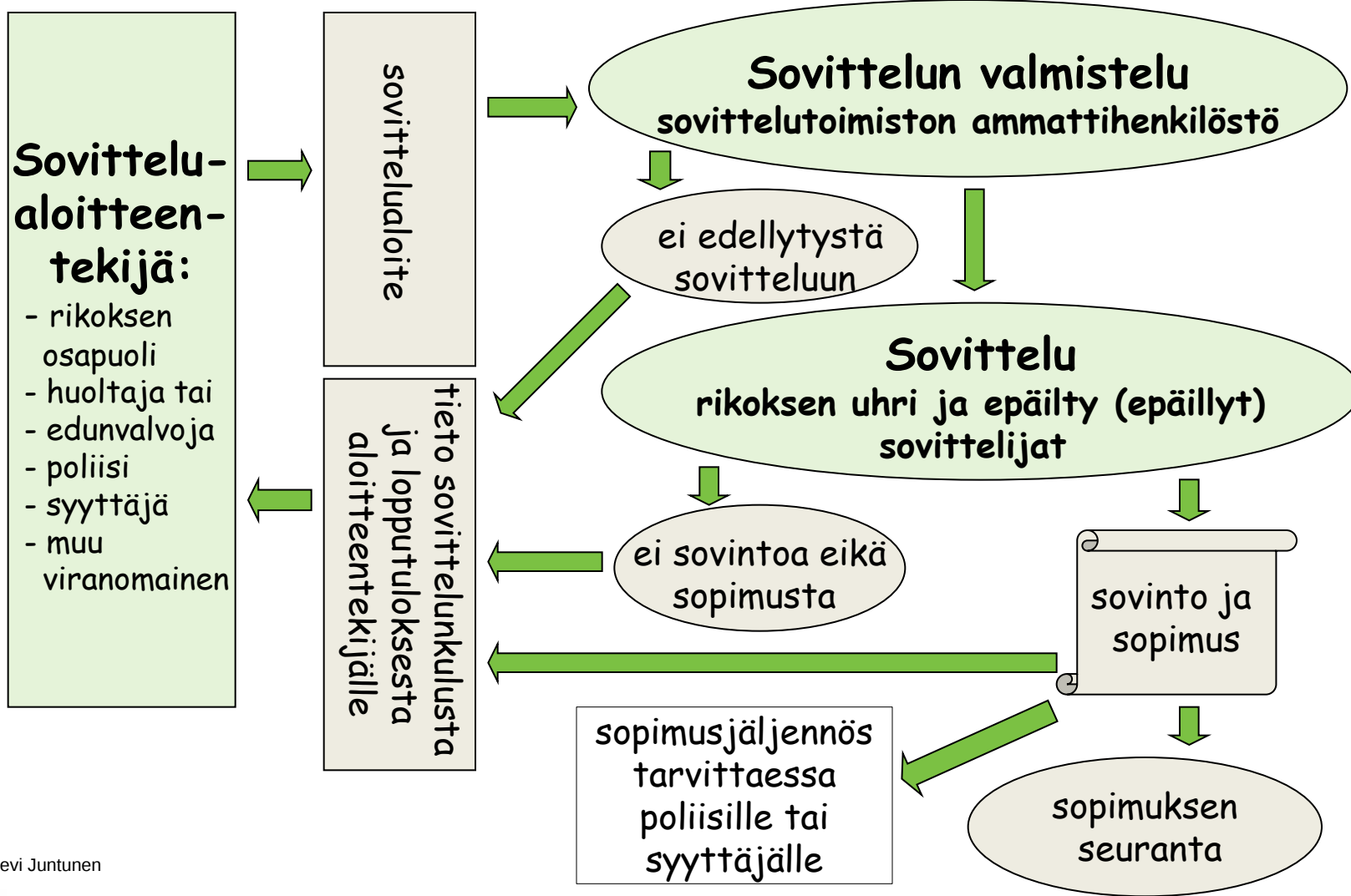

Rikos- tai riita-asian sovittelun tavoitteena on järjestää osapuolille mahdollisuus asioista puhumiseen ja sopimiseen

- *Vapaaehtoiset sovittelijat auttavat kunnioittavan kohtaamisen rakentamisessa*
- *Perustuu restoratiiviseen oikeuteen eli korjaavaan oikeuteen*
- *Mitä korjataan?*
 - *ihmisten väliset suhteet*
 - *rikoksen uhrin tarpeet*
 - *rikoksen tekijän mahdollisuus vastuunottamiseen*
 - *taloudelliset ja materiaaliset menetykset*

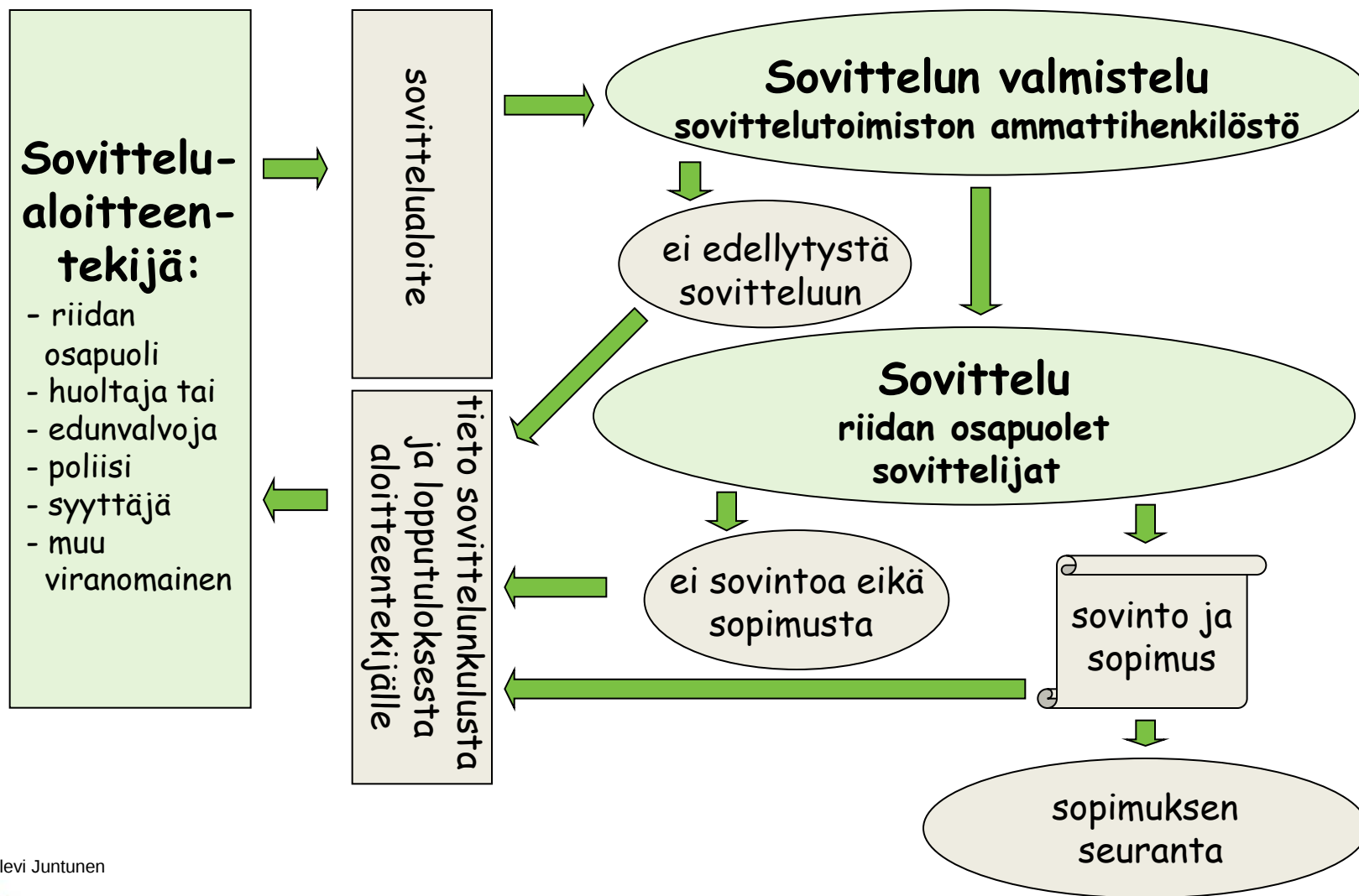
- *Kun prosessi koetaan oikeudenmukaiseksi, sitoutuminen sen lopputulokseen kasvaa*
- *Yli 80 % sopimuksista täyttyy*
- *Sopimus syntyy dialogin sivutuotteena , win-win- kaikki voittavat*
- *Sovittelu voi olla empatian oppitunti*
- *Työkorvausmahdollisuudet*

Sovitteluprosessi rikosasiassa

©Kalevi Juntunen

Sovitteluprosessi riita-asiassa

©Kalevi Juntunen

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Pakolaisapu: Naapurustotyön prosessi

Fasilitointi, yhteisön
omien voimavarojen ja
resurssien kartoitus

Verkostojen
rakentaminen, tiedon
ja osaamisen siirto,
yhteisön
vahvistaminen

Toimeksianto

Yhteisön tarpeiden
kartoitus

Reagointi tilanteen
vaatimalla tavalla

Uusi
vastaanottokeskus
? Uusia pakolaisia
paikkakunnalla?
Asumisen
kysymyksiä?

Ketä koskee?
Millaisia tarpeita,
toiveita, huolia?
Asukastilaisuudet,
keskustelutilaisuudet

Yhteydenpito?
Komiteat?
Facebook?
Tekniset
kysymykset? Mitä
juuri tällä
paikkakunnalla
pitää tietää ja
tehdä?

THL

www.naapuruussovittelu.fi

[Facebook.com/naapuruussovittelu](https://facebook.com/naapuruussovittelu)

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN

PALAUTE?

Mikä sovittelussa lisää turvallisuuden kokemusta?

- Osapuolet kohtaavat toisensa valmistautuneina ja sovittelumielialalla
ennakkotapaamiset, tavoitesuuntautuneisuus
- Vahingonkorvauksista sopiminen niin, että ne on mahdollista toteuttaa
- Ymmärrystä teon motiiveihin tai tapahtumien kulkuun
- Työkorvaus mahdollistaa vahinkojen korvaamisen ilman taloudellista panosta
- Tutustuminen toiseen osapuoleen rauhallisessa ympäristössä

Sovittelu on dialoginen prosessi

- kuunteleminen
- kuulluksi tuleminen
- ymmärryksen kehittyminen
- merkitysten muodostuminen
- merkitysten muuttuminen
- yhteinen pohtiminen ja jakaminen

Pelkkä rankaisukeskeinen oikeus voi kiihdyttää yhteiskunnallista kahtiajakautumista

Paras lopputulos saavutetaan kun annetaan mahdollisuus dialogiseen prosessiin rikosprosessin rinnalla.

Rankaisemisen ongelmia: (kriminaalipolitiikkamme kova ydin)

Ei opeta taitoja, joita tarvitaan normaalielämässä

Ei edistä moraalista kehitystä eikä tottelevaisuutta, eikä opeta millainen käytös olisi toivottavaa

Rankaisukeskeinen prosessi ei saa aikaan sitoutumista, vaan vastareaktion

Rikkoo yhteisöjä, ei huomioi rikoksen yhteiskunnallista kontekstia. Ei hyödynnä perheen potentiaalia sosiaalisen kontrollin ja tuen tuottajana.
(YKSILÖKESKEISYYS)

Rankaiseminen ei pelota yhä marginaalisempaa väestönosaa: *Sellaista ihmistä on vaikea hallita, jolla ei ole mitään hävittävää!*

Ei saa aikaan dialogia, vaan muodollinen prosessi suosii kiistämistä ja asiantuntijoiden käyttöä (ASiantuntijakeskeisyys)

- Mitä julkiset asianomistajat esim. kunnat ja seurakunnat voivat tehdä ?
- Mitä jokainen voisi tehdä omalta osaltaan lisätäkseen dialogia, sovinnollisuutta ja restoratiivisia menetelmien käyttöä?

Työryhmän ajatuksia:

- Puolueissa pidetään esitystä dialogisista ja sovinnollisuutta edistävästä menetelmästä, Dialogisuuden lisääminen ylipäänsä päätöksenteossa (Lappeenrannan malli)
- Kaupunginvaltuustossa tehdään aloite ja päätös sovittelumenettelyn lisäämisestä ja työkorvausten käytöstä, kun kunta on asianomistajana (tuleva maakunta), kullekin hallintoalalle oma vastuuhenkilö
- Lappeenrannan suunnitelmat otetaan puheeksi maakunnallisessa hyvinvointityöryhmässä (Etelä-Karjala)

- sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulun opetuksessa otetaan vahvemmin huomioon sovittelumenetelmän käyttö
- Ammattiopistolla lisätään opetuksessa dialogisuuden ja sovittelumenetelmän käyttöä (sovittelukäytännöt tutuksi)
- Kuntademokratiaverkosto /kuntaliitto
 - Osallisuuden työkalupakki
 - Kuntalaki 22§; kansalaisten osallisuus
 - Lappeenranta seminaari 17.-18.8.2017

- Laki rikosasoiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005)

- www.stm.fi
- www.thl.fi/sovittelu
- www.thl.fi/medling
- www.thl.fi/mediation

